

Vastine kunnanhallituksen kysymykseen

KIRJALLINEN KYSYMYS KUNNANHALLITUKSELLE LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINNIN SIVUUTTAMISESTA

Kunnassa on käynnissä Mäntsälä 2026 ohjelmaan liittyvä sopeuttamisohjelma. 8.9.2020 kuntalaistilaisuudessa Kunnantalolla nostettiin esille, sekä kirjallisesti (löytyy kunnan nettisivuilta) että suullisessa esityksessä, **että lapsivaikutusten arviointi tullaan tekemään Arolan koulun lisäksi esiopetuksen siirrosta ja kuntalisästä.**

”Nyt tämä käsillä oleva arviointi, joka on parhaillaan käynnissä niin koskee Arolan koulun lakkauttamisen osalta, mutta myös näiden Mäntsälä2026 ohjelmassa olevien muiden osuuksien osalta me tulemme toteuttamaan lapsivaikutusten arvioinnin” (Janne Mäkinen 8.9.2020).

Kasvatus -ja sivistyslautakunnan iltakoulussa 15.9.2020 vs sivistysjohtaja ja varhaiskasvatuspäällikkö yllättäin totesivat, **ettei lapsivaikutusten arviointia tulla tekemään esiopetuksen siirrosta opetuspalveluista varhaiskasvatukseen eikä kotihoidontuen kuntalisän mahdollisesta lopettamisesta**, vaan lapsivaikutukset on arvioitu mm Mäntsälän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman teon yhteydessä. Lautakunnan jäsenet eivät ole olleet tietoisia siitä, että esiopetuksen OPS:n teon yhteydessä olisi arvioitu myös mahdollisia tulevia muutoksia, eikä esiopetuksen OPS:issa ole näitä asioita kirjattu. Myös (ainakin) osa OPS työhön osallistuneista työntekijöistä ei ole ollut tästä tietoinen.

1. Miksi ja missä vaiheessa on tehty uusi päätös, ettei lapsivaikutusten arviointia tulisi tekemään kuten aiemmin on ilmoitettu?

”Lapsivaikutusten arviointi on erilaisten päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoimista ja seurantaan: miten lapsen oikeudet toteutuvat ja millaisia hyötyjä tai haittoja lapsiin kohdistuvilla päätöksillä ja toiminnalla aiheutetaan?

Lapsivaikutusten arviointia voi käyttää esimerkiksi maakuntien ja kuntien palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen sekä lapsiväestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Vaikutuksia tulee arvioida, kun tehdään esimerkiksi varhaiskasvatukseen, perusopetuksen tai lastensuojelun toimintaympäristössä lapsiin kohdistuvia päätöksiä.”

[https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen tueksi/miten arvioida/lapsivaikutusten arviointi](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen tueksi/miten_arvioida/lapsivaikutusten_arviointi)

Kuntalisän osalta on tarkasteltu mm.

- Vaikutukset perheisiin
- Vaikutukset varhaiskasvatukseen ja palvelun tuottamiseen

Kotihoidontuen kuntalisän osalta on koottu lapsivaikutuksista arviointi, joka on tiivistetysti esitetty Kasvatus- ja sivistyslautakunnan iltakoulussa 15.9.

- Arviointi on haastavaa, koska kotihoidontuen kuntalisä ei ole varhaiskasvatuspalvelu vaan perheelle Kelan kautta maksettava rahallinen avustus. Avustus maksetaan alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisesta isälle, äidille tai muulle hoitajalle kotiin. Tilastojen kerääminen ja kuntalisävalmistelu kuuluvat kasvatuksen ja sivistyksen alaisuuteen, varhaiskasvatuksen tulosalueelle.
- Varhaiskasvatuksella käytössä Kelan tilastot käyttäjämääristä ja maksetuista summista, ei käyttäjärekisteriä
  - Heinäkuussa kotihoidontuen kuntalisää maksettiin 185 perheelle, lapsimäärä vähenevä
- Kuntalisän lakkauttamisen vaikutukset
  - Perheiden taloudellisen tilanteen heikkeneminen
  - Kunnalle taloudellinen säästö
  - Lasten siirtyminen varhaiskasvatuspalveluihin nuorempana? Mahdollinen varhaiskasvatuspalveluiden kysynnän nousu alle 3 v → ei vaikutusta palveluverkkoon, koska paikkoja vapautuu syntyvyyden laskun myötä
  - Varhaiskasvatuksessa mahdollisuus vuorovaikutus- ja kaverisuhteiden syntymiselle
  - Varhaiskasvatuksessa mahdollisuus tuen tarpeen varhaiselle huomioimiselle
- Kotihoidontuen kuntalisä voi vaikuttaa osalla perheistä päätökseen jäädä hoitamaan omaa lasta pidemmäksi aikaa kotiin, mutta aikaisemman tilastoinnin mukaan näin ei ole Mäntsälässä kuntalisän käyttöönoton myötä käynyt.

Esiopetuksen järjestämistä vastuun siirtäminen varhaiskasvatukseen tulosalueelle

Lapsivaikutusten arviointia toteutetaan jatkuvasti toimialan palvelutuotannon arvioinnissa ja toiminnan kehittämisessä (PDCA). Tässä vaiheessa erillisen arvioinnin laatimiselle ei nähdä olevan tarvetta, koska

- Hallinnonmuutos ei tule vaikuttamaan asiakkaiden palveluun, vaan tarkoittaa hallinnollisen työn uudelleenorganisointia ja resurssien tehokkaampaa hyödyntämistä (mm. esiopetukseen hakeminen, päätöksenteko, ryhmien muodostaminen, henkilöstön sijoittuminen lasten tarpeista vastaavasti)
- Lähtökohtaisesti esiopetus on mahdollista, onnistuu ja laillista toteuttaa sekä päiväkodissa että koulussa.
- Mäntsälän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma on päivitetty ja arvioitu toimintakaudella 2019-2020 laadukkaana palvelutuotannon näkökulmasta, järjestäjästä huolimatta. Esiopetuksen opetussuunnitelma on kaikkia toimijoita velvoittava asiakirja. Arviointi ja päivitys on tapahtunut yhteistyössä tai siinä on huomioitu lasten, huoltajien, henkilöstön, lautakunnan jäsenten, perusopetuksen ja sosiaali- ja terveystoimen näkökulmat. Esiopetuksen päivitystiimeihin osallistuivat kunnalliset ja yksityiset esiopettajat, päiväkodin johtajat, rehtorit ja kveot.
- Esiopetuksen laatu, arviointi ja kehittämistyö jatkuu edelleen toimintakautena 2020-2021. Esiopetuksen opetussuunnitelman jalkauttamisprosessissa konkretisoidaan ja avataan prosessikuvauksia samalla kokoonpanolla.

2. Kuinka on mahdollista, että Arolan kouluun liittyvästä lapsivaikutusten arviointi/kuntalaistilaisuudesta ei tiedotettu Kasvatus- ja sivistyslautakuntaa, vaikka kutsun perusteella se järjesti tilaisuuden?

- Tilaisuus ja kutsu valmisteltiin yhteistyössä Kasvatus- ja sivistyspalveluiden ja Konsernipalveluiden kanssa sekä Kasvatus- ja sivistyslautakunnan puheenjohtajan kanssa. Tieto tilaisuudesta ja kutsu on lähetetty myös ltk varapuheenjohtajalle 1.9.2020.
- Ohjelma ja tallenne löytyvät osoitteesta: <https://www.mantsala.fi/ajankohtaista/4271-kuntalaistilaisuus-8-9-20-maentsaelae-2026-ohjelman-periaatelinjauksista>

3. Miksi lapsivaikutusten arviointia ei ole ulkoistettu jollekin objektiiviselle taholle vaan sen tekijöinä toimivat samat virkamiehet, joiden tahtotilana on ollut kyseisten palvelujen lakkauttaminen? Kuka tästä on tehnyt päätöksen ja millä perusteilla?

- Virkamiesten tahtotilana ei ole palvelujen lakkauttaminen vaan tuomme valmisteluun ja päätöksentekoon meiltä pyydettyjä asioita, taloudelliset ja toiminnalliset asiat huomioiden.
- Valmistelussa olevat asiat, kuten lapsivaikutusten arvioinnin toteutus jaetaan eri vastuualueiden mukaisille virkamiehille. Esim. Arolan lakkauttamista koskevassa arvioinnissa työ jakautuu seuraavasti: tukipalveluiden erityisasiantuntija, opetuksen asiantuntija (myös arvioinnin koordinointi) ja pedagoginen tvt –asiantuntija. Lisäksi koulukohtaisesta valmistelusta vastasi ao. koulun rehtori. Virkamiehet toimivat virkavastuulla ja vastaavat virkatoimiensa lainmukaisuudesta.

4. Miksi esiopetuksen siirron valmistelussa ei ole osallistettu ja kuultu esiopettajien ja 1lk opettajien kokemusta? He ovat huoltajien lisäksi nostaneet Kasv.-ja siv.lautakunnalle esille huolensa tiedottamisen ja kuulemisen puutteesta? Virkamiesten näkemys on, että kuultu on, mutta työntekijöiden näkemys on nyt hyvin erilainen.

- Asiakokonaisuutta on käsitelty sekä henkilöstön että palvelutuotannon näkökulmista. Henkilöstön näkökulmasta asia koskee kahta ovtes –opettajaa, joiden tes muuttuu päätöksen perusteella. Palvelutuotannon näkökulmasta asia koskee erityisesti hallinnon järjestelyjä, mutta myös opetussuunnitelman toteuttamista ja sen mahdollisuuksia.
- Esiopetuksen järjestämisvastuun siirrosta varhaiskasvatuksen tulosalueelle on keskusteltu asianosaisten kanssa keväällä 2019 sekä esiopetuksen opetussuunnitelman ohjausryhmässä keväällä 2020. Tässä vaiheessa on todettu, että tämäkin asia viedään päätöksentekoon M2026 ryhmälle (koska sinne listataan kaikki mahdolliset säästökohteet)
- Valmistelussa on huomioitu sekä oman kunnan että käytettävissä oleva muiden kuntien kokemustieto – paikallisten opetussuunnitelmien tulee perustua valtakunnallisiin opetussuunnitelmien perusteisiin.

- Käsittelyn aikana on kerrottu, että päätöksenteon jälkeen (joka piti olla keväällä 2020) kaksi ovtes-esiopettajaa otetaan mukaan päätöksen valmisteluun. Päätöksen venyessä syksyyn 2020 olemme tilanteessa, jossa päätös on valmisteltavana nopeasti (Valtuusto 24.8.2020, Kasvatus- ja sivistyslautakunta 29.9.2020; esiopetushaku tammikuussa 2021, päätös voimaan elokuu 2021)
- 23.9.2020 toteutettu palaveri, jossa läsnä ovtes –opettajat (2), pääluottamusmies, vs sivistysjohtaja ja varhaiskasvatuspäällikkö. Kutsuttuina lisäksi Hyökännummen ja Nummisten koulujen rehtorit ja päiväkodinjohtajat. Huomioitavaa on, että tämä tapaaminen ei ole yt-lain mukainen kuulemistilaisuus, vaan operatiivinen palaveri yhteistyön edellytysten tukemiseksi.
- Päätöksentekoprosessin aikana toteutetaan yt-lain mukainen kuuleminen ja tarvittaessa tarjotaan työtä varhaiskasvatuksen tulosalueella.

5. Miksi kuntalisän lopettamisen valmistelussa ei ole osallistettu ja kuultu kuntalaisia, joita asia koskee? Kuntalisän lopettaminen vaikuttaisi suoraan lapsiin ja perheisiin ja mielestämme perheillä tulisi olla mahdollisuus tulla kuulluksi heitä koskevassa asiassa.

- Asia käsitelty kohdassa 1.

6. Miksi Arolan huoltajakysely oli niin suppea ja ilman minkäänlaisia mittareita, joiden kautta vastausten analysointi olisi ollut mahdollista?

- Lapsivaikutusten arviointi muodostuu monista eri lähteistä kootusta tiedosta. Huoltajakyselyssä haluttiin ennen kaikkea selvittää kysytyjen asioiden painoarvoa suhteessa toisiinsa.
- Eri tietolähteiden pohjalta kerätyistä tiedoista muodostuu lapsivaikutusten arvioinnin kokonaisuus.